
ОДЕСЬКОМУ
НАЦІОНАЛЬНОМУ
МЕДИЧНОМУ
УНІВЕРСИТЕТУ

125 років

Наукова бібліотека ОНМедУ
2025

РЕКТОРИ
УНІВЕРСИТЕТУ

ДЕКАНИ
МЕДИЧНОГО
ФАКУЛЬТЕТУ

МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ

1900–2025

Історія Одеського національного медичного університету, 125-річчя якого відзначається 1 вересня 2025 року, нерозривно пов'язана з ім'ям корифея вітчизняної і світової медицини – Миколи Івановича Пирогова.

М. І. Пирогов доклав багато зусиль, для того щоб створити в Одесі університет з медичним факультетом. Університет був відкритий в 1865 році, але без медичного факультету. Медичний факультет був заснований пізніше – в 1900 році.

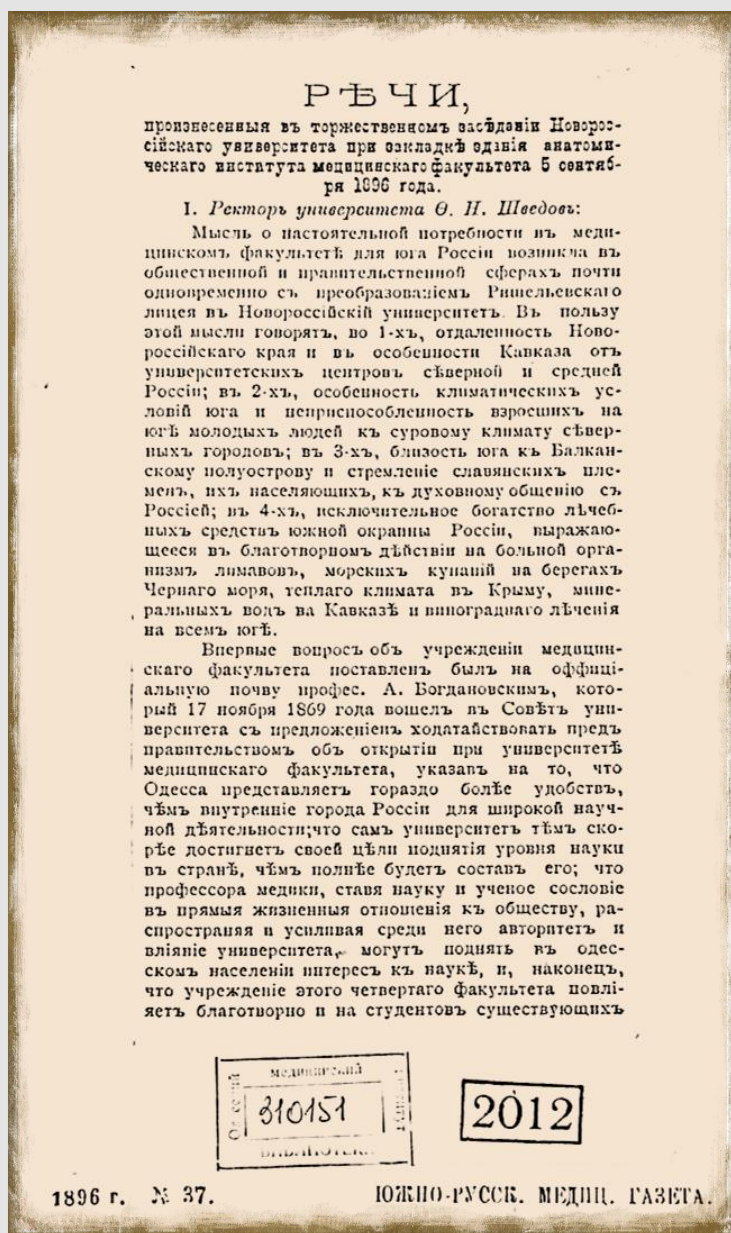
Великий внесок у створення нового факультету вніс Федір Никифорович Шведов – ректор Новоросійського університету, при якому до складу університету увійшов медичний факультет. За словами сучасників, Федір Никифорович, будучи головою будівельної комісії, буквально жив будівництвом, на якому жоден цвях не був вбитий без його вказівки і де він працював над важким завданням – маленькими засобами створювати великі справи. Йому ж належить честь фактичного відкриття медичного факультету 1 вересня 1900 року вступною лекцією з фізики на тему: "Фізика як основа природознавства".

Велику роль в організації і діяльності медичного факультету в перші роки його існування зіграв видатний вітчизняний вчений В. В. Підвисоцький - перший декан медичного факультету і перший керівник кафедри загальної патології. Вчений зі світовим ім'ям, він уміло поєднував постійну і плідну науково-педагогічну роботу з інтенсивною адміністративною діяльністю. Під його керівництвом в Одесі було побудовано справжнє медичне містечко, корпуси якого досі викликають захоплення. За своєю архітектурою, плануванню, обладнанню вони не поступалися будівлям кращих тоді медичних шкіл світу.

Відразу ж після свого відкриття медичний факультет став науковим медичним центром на півдні країни.

РЪЧИ произнесенныя въ торжественномъ засѣданіи
Новороссійскаго университета при закладке зданія
анатомическаго института медицинскаго факультета 5
сентября 1896 года / Ф. Н. Шведовъ, Н. М. Аничковъ, Х. П.
Сольскій. - Б.м.: Б.и., 1896. - С. 441-447. - (Южно-русская мед.
газета).

ЕТАПИ ВЕЛИКОГО ШЛЯХУ

За роки свого існування Одеський національний медичний університет зазнав чимало реорганізацій і змінив кілька назв.

Створений у 1900 році як медичний факультет Новоросійського університету, він виріс в передовий самостійний навчальний заклад міжнародного значення. Нижче наведена хронологія зміни назв вузу.

1900 – 1920 – медичний факультет Новоросійського університету

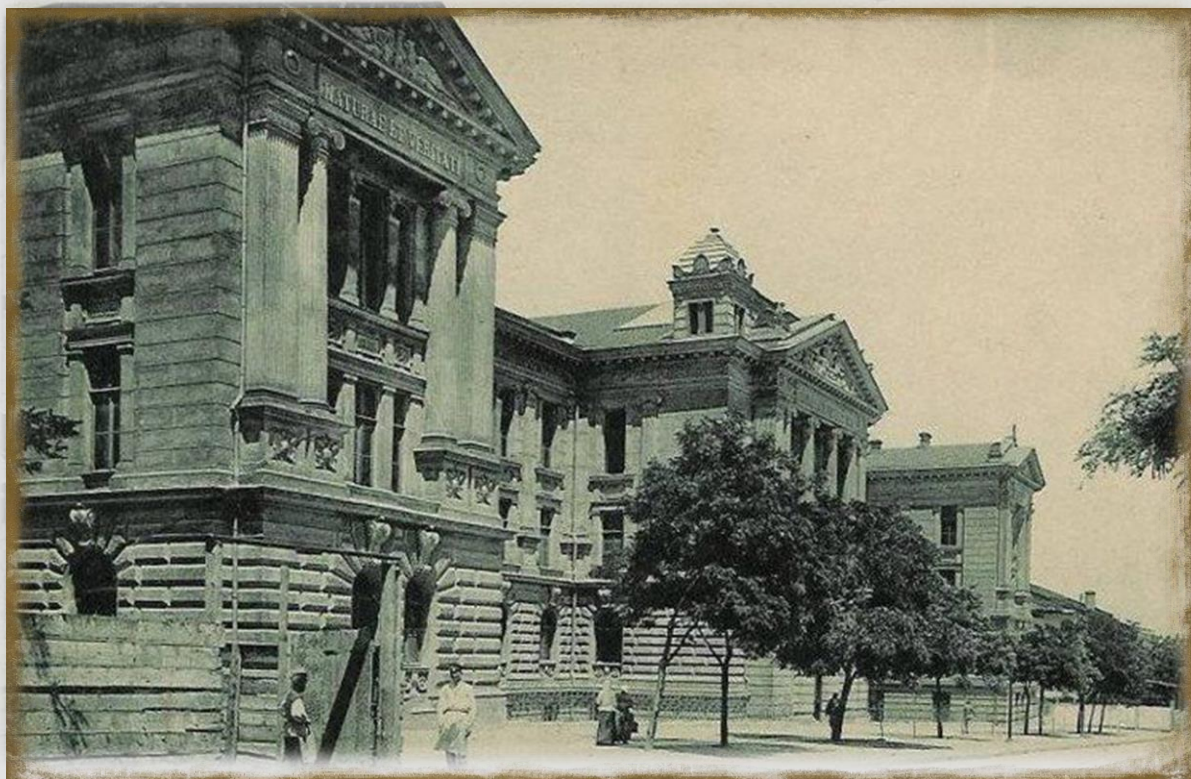
1920 – 1921 – Медична академія

1922 – 1950 – Одеський медичний інститут

1950 – 1993 – Одеський медичний інститут ім. М. І. Пирогова

1994 – 2010 – Одеський державний медичний університет

З 2010 року Одеський національний медичний університет.

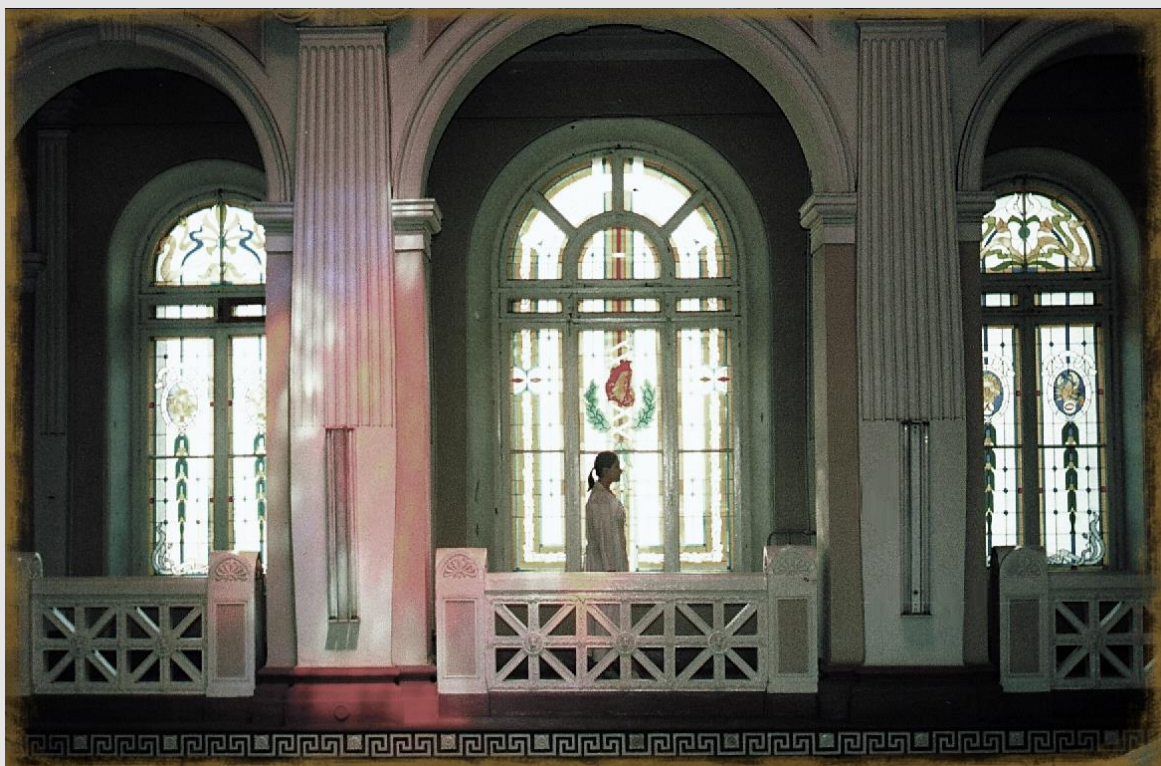

Протягом років на кафедрах Університету викладали відомі в країні та світі вчені. Тут читали свої лекції засновники авторитетних наукових шкіл В. В. Підвисоцький, В. В. Воронін, М.К. Лисьонков, Г.В. Хлопін, С. С. Головін.

І на тепер серед професорсько-викладацького колективу Університету професори, доценти, багато з яких є академіками державних та галузевих академій, членами закордонних академій, заслужених діячів науки і техніки, заслужених лікарів та працівників народної освіти, лауреатами державних та інших престижних міжнародних премій.

Очолювання медичним факультетом, пізніше Інститутом та Університетом було покладено на мудрих керівників, досвідчених спеціалістів, грамотних і талановитих менеджерів. Це допомогло нашій alma mater перетворитися з медичного факультету на один із провідних медичних університетів IV рівня акредитації. Одеський національний медичний університет є членом Міжнародної та Європейської Асоціації університетів.

1895 – 1903

ректор Новоросійського університету
Шведов Федір Никифорович

Вчений-фізик,
теоретик та
експериментатор.
Один із фундаторів
нового напрямку
науки
дендрохронології.

Досліджував причини утворення комет, їх форму, а також природу північних сяїв.

Найважливіші роботи вченого присвячені пружно-в'язкій течії тіл. Йому належить винахід прицільного дальноміра для берегової оборони та морської атаки, який дозволив вимірювати відстань з великою точністю.

Увійшов в історію університету, як ректор-будівельник. Завдяки його зусиллям був споруджений будинок фізико-хімічного (пізніше — фізичного) інституту, приміщення для бібліотеки, юридичного та філологічного факультетів, був призначений головою будівельної комісії медичного факультету.

1900 – 1905

декан медичного факультету

Підвисоцький Володимир Валеріанович

Український патолог,
ендокринолог,
імунолог,
мікробіолог, доктор
медицини,
професор.

Основоположник київської школи патологів. Член-кореспондент Анатомічного товариства у Парижі. Член-кореспондент Імператорської військово-медичної академії. Ординарний почесний член Королівського інституту експериментальної терапії у Франкфурті-на-Майні.

Праці В. В. Підвисоцького присвячені вивченню мікроскопічної будови підшлункової залози, процесу регенерації шлунка, нирок, мейбомієвих і слинних залоз, проблемам загальної патології, інфекцій і імунітету, етіології злоякісних пухлин, питань ендокринології, мікробіології. Був одним з ініціаторів ендокринологічних досліджень. Їм було проведено ряд робіт по вивченню розвитку граафових бульбашок яєчника, діяльність надниркових залоз.

Особливу увагу заслуговують роботи з вивчення відродження тканин і каріомітозу або каріокінез. Членом-кореспондент анатомічного суспільства в Парижі, володар премії Бера.

Будував містечко медичного факультету за власними ескізами з урахуванням ергономіки та архітектурних особливостей навчальних корпусів та лабораторій

1907 – 1908

декан медичного факультету

1908 – 1913

ректор Новоросійського університету
Левашов Сергій Васильович

Терапевт, державний і громадський діяч; член-кореспондент Паризького терапевтичного товариства. доктор медицини, професор.

Наукові дослідження присвячені лікуванню ексудативних плевритів, бактеріології висипного тифу, цукрового діабету. В одеський період діяльності розробляв питання лікування серцевих захворювань, досліджував жовчовиділення і секрецію шлунка у собак під впливом лікарських засобів. Проводив мікробіологічні дослідження висипного тифу. Вивчав питання лікування серцевих захворювань, особливості жовчовиділення і секреторної діяльності шлунку під впливом лікувальних засобів. Автор понад 70 наукових праць, майже половина з них надрукована в німецьких і французьких журналах.

Очолював організаційний комітет зі створення Одеських вищих жіночих медичних курсів (1908–10).

Учасник міжнародних медичних конгресів в Берліні і Римі.

1906, 1917 – 1919

декан медичного факультету

Медведєв Анатолій Костянтинівич

Біохімік, фізіолог,
доктор
медицини,
професор.

Завідував кафедрою фізіологічної, а потім біологічної хімії медичного факультету Новоросійського університету.

Досліджував процеси окислення в організмі тварин, утворення в крові аміаку, окислювальні ферменти, роль лейкоцитів у потраплянні в кров деяких речовин.

У 1893 році захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора медицини на тему: «Об отношении лейкоцитов к поступлению в кровь некоторых веществ».

Автор 10 наукових публікацій, присвячених вивченню процесів окислення, на основі яких намагався побудувати теорію окислення.

У 1919 р емігрував до Болгарії, де з 1920 року працював професором кафедри фізіологічної хімії Софійського університету.

1909 – 1912

декан медичного факультету
Попов Микола Михайлович

Лікар-психіатр,
професор психіатрії
Варшавського,
Новоросійського і
Софійського
університетів.

У 1887 р. проходив удосконалення в області нервових і душевних хвороб в Лейпцигу та Парижі. Професор кафедри нервових і душевних хвороб у Варшавському університеті, де одночасно читав лекції з судової медицини студентам-юристам.

З 1913 по 1920 рр. завідував кафедрою нервових і душевних хвороб Одеських вищих жіночих медичних курсів.

У 1920 р. емігрував до Болгарії, в 1922 р. створив кафедру нервових хвороб та психіатрії медичного факультету Софійського університету.

Автор 32 наукових робіт, в тому числі двох перших болгарських посібників із психіатрії, двох з нормальної гістології мозку, 10 - з анатомії нервових хвороб з клінічним аналізом токсичного мієліту, азіатської холери, сказу, спинної сухотки, гострого делірію, 20 робіт присвячені клініці неврозів прогресивного паралічу і лікуванню малярії.

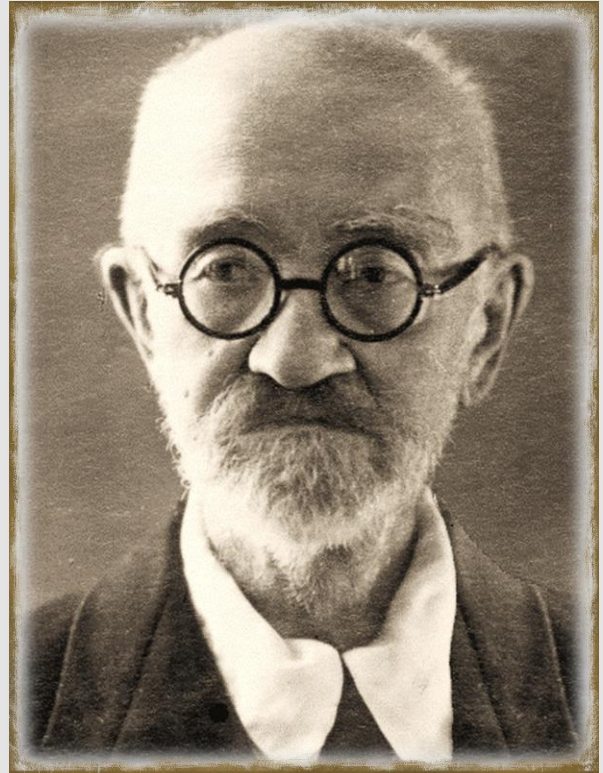

1913 – 1916

декан медичного факультету
Воронін Володимир Васильович

Патофізіолог,
професор, почесний
академік АН Грузії,
заслужений діяч
науки Грузинської
РСР.

Очолював кафедру загальної патології на медичному факультеті Новоросійського університету. Завідував кафедрою гістології та ембріології. З 1916 року — директор Одеської бактеріологічної станції. За організацію боротьби з епідемією чуми в Одесі нагороджений орденом святої Анни 3-го ступеня (1910).

Працюючи деканом медичного факультету багато зробив для реорганізації його спочатку в медичну академію, а згодом в медичний інститут. Був членом установчого комітету Вищих жіночих медичних курсів в Одесі.

Володимир Васильович вніс значний внесок у вчення про капіляри, запалення, а також у розробку проблем фізіології і патології кровообігу. Ним опубліковано близько 70 робіт, присвячених питанням патофізіології, морфології, мікробіології, епідеміології, застосування методів статистики і кібернетики в медицині.

1920 - 1921

ректор Одеської медичної академії
Заболотний Данило Кирилович

Український
мікробіолог,
епідеміолог, засновник
Інституту мікробіології
та епідеміології в
Києві.

Зробив на собі небезпечний дослід: випив живу холерну культуру, після попередньої пробної імунізації впродовж 28 днів, щоб довести ефективність імунізації через рот – цим досвідом покладено було початок методам ентеровакцинації.

Опублікував понад 200 праць, присвячених головним чином вивченню трьох інфекційних хвороб – чуми, холери й сифілісу. Його наукові висновки базувались на багатому фактичному матеріалі, на подвижницькій практичній боротьбі з інфекційними захворюваннями. Брав участь в експедиції з вивчення чуми в Індії, Аравії. Керував експедиціями з вивчення спалахів чуми в багатьох країнах світу. Заболотний слідом за Пастером багато зробив у вивченні та трактуванні ролі мікробіологічного чинника, біологічних властивостей збудників різних захворювань у виникненні, розвитку та згасанні епідемій, що і принесло йому світове визнання.

1921 – 1922

ректор Одеського медичного інституту
Костямін Микола Миколайович

Лікар-гігієніст.
Доктор медицини,
професор,
Заслужений діяч
науки УРСР

Костямін М.М. завідував кафедрою загальної гігієни медичного факультету Новоросійського університету.

Викладав військову гігієну і вів практичні заняття з прикомандированими військовими лікарями і студентами Військово-медичної академії, керував курсами гігієни військового одягу і житла і брав участь у міжвідомчій комісії виробництва тканин для одягу армії.

У 1921 р. Микола Миколайович організував одеський Будинок санітарної освіти і був першим його завідувачем.

Був організатором і деканом санітарно-гігієнічного факультету Одеського медичного інституту. Також займав посади голови медичної ради.

Микола Миколайович є автором 57 наукових праць з питань військової гігієни.

1923 – 1927

ректор Одеського медичного інституту
Громашевський Лев Васильович

Видатний
український
епідеміолог, Доктор
медицини,
Заслужений діяч
науки УРСР ,

Громашевський Л. В. - розробник вчення про механізми передачі інфекції, оригінальної класифікації інфекційних хвороб за ведучим механізмом передачі інфекції , організатор системи санітарно-епідеміологічних станцій в СРСР, завідував кафедрою епідеміології Одеського медичного інституту. Розробив програму викладання епідеміології, обстоював її як самостійну науку. Основні праці присвячені загальній теорії епідеміології, а також прикладної епідеміології висипного і черевного тифів, холери, шигельозу, епідемічного гепатиту.

У 1946 році в США брав участь у заснуванні Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Ім'я Громашевського присвоєно Інституту епідеміології та інфекційних хвороб АМНУ, на приміщенні Інституту та будинку, де він мешкав, відкрито меморіальні дошки.

Ректори
Одеського медичного інституту
1928-1941

1928 – 1929
Боркусевич Сигізмунд Йосипович

1929 – 1932
Лаврецький Олександр Львович

1932 – 1934
Шашко Павло Іванович

1935 – 1937
Щербина Іван Олексійович

1937 – 1941
Розман Михайло Лазарович

1942 – 1944

ректор Одеського медичного інституту
Часовников Павло Георгійович

Одеський лікар-
хірург, професор

Часовников П.Г. закінчив медичний факультет Новоросійського університету. Завідував кафедрою госпітальної хірургії, був завідувачем кафедри факультетської хірургії лікувального факультету Одеського медичного інституту.

Основний напрямок наукових робіт - оперативне лікування захворювань жовчних шляхів і шлунково-кишкового тракту, хірургія дифузного токсичного зобу, вивчення впливу вітамінів груп А, В, С на перебіг хірургічних захворювань в післяопераційному періоді (виразкова хвороба шлунку та дванадцятипалої кишки, базедова хвороба).

Велику увагу приділяв питанням підготовки хворих до операції та післяопераційного догляду за ними.

1944 – 1949

ректор Одеського медичного інституту
Гаспарян Ашот Михайлович

Уролог, доктор
медичних наук,
професор

Ашот Михайлович організатор кафедр урології в вищих закладах Харкова та Одеси, підготував багато фахівців-урологів.; завідувач кафедри урології Одеського медінституту.

Основним напрямком наукової діяльності професора А. М. Гаспаряна була розробка нових методів хірургічного лікування захворювань сечового міхура, а також питання історії вітчизняної урології.

Проводив консультації в онкологічному інституті і лікувальних установах Управління Одеської залізниці.

Автор близько 60 наукових робіт, з них 4 винаходи. Дослідження в основному присвячені діагностиці та лікуванню урологічних захворювань.

Був членом правління Всесоюзного товариства урологів, президії Українського товариства урологів, правління Харківського товариства урологів, головою Одеського урологічного суспільства. Був заступником редактора журналу «Врачебное дело», вів велику громадську роботу.

1949 – 1951

ректор Одеського медичного інституту
Мотненко Антон Наумович

Хірург

Мотненка А.Н. відрізняли його неабиякі особисті та професійні якості.

Поряд із персональною чарівністю, доброзичливістю до співробітників він мав виняткові здібності організатора та керівника, які були потрібні в непростий період після Другої світової війни.

1951 – 1967

ректор Одеського медичного інституту ім.

М. І. Пирогова

Дейнека Іван Якович

Хірург, доктор
медичних наук,
професор, заслужений
діяч науки УРСР

Дейнека І.Я. - основоположник хірургічної кардіології в Одесі. Під його керівництвом в місті відкрито спеціалізовані відділення анестезіології, реанімації, нейрохірургії, грудної хірургії, патології судин, проктології.

Під час Другої світової війни на основі великої кількості власних спостережень вивчив і дозволив ряд актуальних питань військово-польової хірургії.

І. А. Дейнека є автором понад 140 наукових робіт, серед них 5 монографій та 2 керівництва. Під його керівництвом захищені 27 кандидатських і 11 докторських дисертацій.

Період роботи І. А. Дейнеки завідувачем кафедри загальної хірургії відзначений активним розвитком теоретичної, експериментальної та клінічної хірургії.

Вивчав також питання гіпотермії, передраку кишкових свищів, працював у галузі відновлювальної хірургії.

1967 – 1981

Ректор Одеського медичного інституту ім.

М. І. Пирогова

Корхов Сергій Іванович

Професор, доктор
медичних наук,
почесний діяч вищої
школи України,
учасник Другої Світової
війни,

Видатний вчений, очолював кафедру оперативної хірургії та топографічної анатомії. Один з найталановитіших лікарів, хірург з великої літери, що мав довгий шлях.

Сергій Іванович був досвідченим організатором вищої медичної освіти, який не тільки добре розумів завдання, що стоять перед вищим навчальним закладом, а й міг втілювати їх у життя. Сергій Іванович зумів об'єднати зусилля колективу інституту на розв'язання стратегічних завдань.

Автор 109 наукових публікацій з питань діагностики та лікування виразкової хвороби, раку шлунка, опікової хвороби.

Під керівництвом професора відбулося становлення великої кількості видатних вчених, висококваліфікованих лікарів та діячів науки і медицини.

1981 – 1983

ректор Одеського медичного інституту ім.

М. І. Пирогова

Бабов Дмитро Михайлович

Доктор медичних наук,
професор.

Дмитро Михайлович, учень професора Стояновського О.Ф., з 1966 по 1983 рік завідував кафедрою загальної гігієни.

З 1968 по 1972 рр. працював деканом міжнародного факультету.

Основні напрями наукових досліджень Д. М. Бабова: проблеми загальної гігієни, специфіка професійних захворювань, їх лікування, гігієна праці.

Дмитро Михайлович – відомий фахівець з питань очищення міських стічних вод. Безсумнівний теоретичний і практичний інтерес і сьогодні представляють його дослідження, присвячені ґрунтовим методам очищення стічних вод.

Автор 74 наукових робіт і підручника. Під його керівництвом захищено 6 кандидатських дисертацій.

1984 – 1994

ректор Одеського державного медичного
інституту ім. М. І. Пирогова
Ільїн Ігор Іванович

Доктор медичних
наук, професор,
заслужений діяч
науки і техніки УРСР.
Учасник другої
світової війни,
нагороджений
бойовими орденами.

Завідував кафедрою нормальної анатомії.

За керівництва І. І. Ільїна головним напрямком наукової діяльності кафедри анатомії людини було вивчення морфологічних змін у процесі адаптації центральної нервової системи, органів і тканин організму до несприятливих факторів, властивим для водного транспорту.

Особливу увагу Ігор Іванович приділяв дослідній роботі студентів, під його керівництвом учбовий музей кафедри був значно поповнений препаратами, які виконали студенти, кілька препаратів були удостоєні патентів на модель.

Автор понад 100 наукових робіт з питань анатомії людини, хірургії, спортивного травматизму. Підготував 1 доктора та 7 кандидатів медичних наук. Опублікував понад 160 наукових праць з актуальних питань медичної морфології.

1994 – 2010

ректор ОДМІ ім. М. І. Пирогова

2010 – н.ч.

ректор ОНМедУ

Запорожан Валерій Миколайович

Академік НАМН
України, лауреат Державної
премії в галузі науки і техніки,
доктор медичних наук,
професор, заслужений
винахідник України,
почесний доктор багатьох
зарубіжних університетів,
голова Вченої ради ОНМедУ

Все життя Валерія Запорожан пов'язано з Університетом. Ініціатор створення перших в Україні університетських клінік, інноваційного центру практичної підготовки лікаря. Одним із перших учений створив генетичну лабораторію і НДІ молекулярно-генетичної та клітинної медицини. Ректору Валерію Миколайовичу Запорожану притаманні високий професіоналізм, талант організатора, нестримна енергія, прагнення до всього нового.

В.М. Запорожан перший у країні розробив та впровадив у клінічну практику технології лікування за допомогою ендоскопічних, кріохірургічних та лазерних методів; в 2012 р. створив перший в Україні Науково-інноваційний центр практичної підготовки лікаря (симуляційний центр).

Академік Валерій Запорожан зробив вагомий внесок у вирішення актуальних проблем гінекології, генетики, імунології, онкології.

*Наукова спадщина
керівників
Університету*

*з фондів бібліотеки
ОНМедУ*

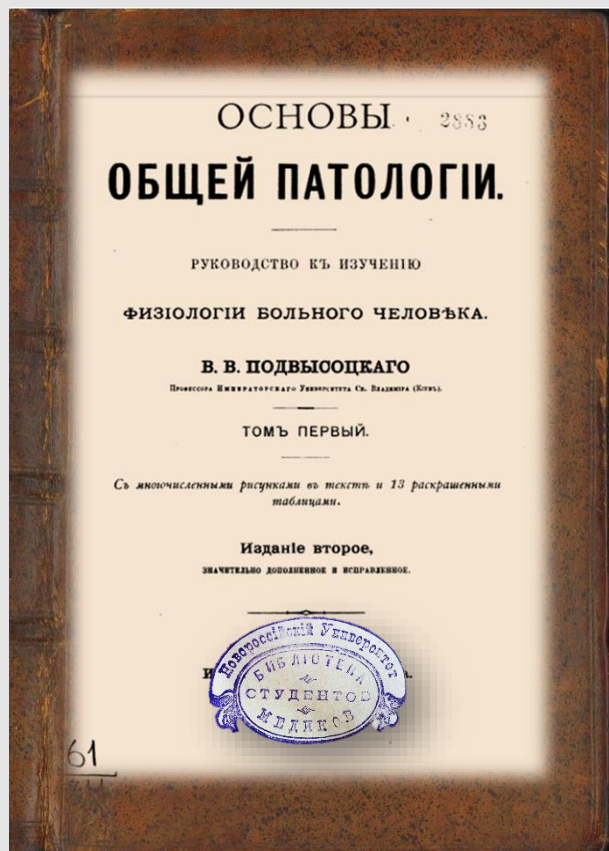
ПІДВИСОЦЬКИЙ В.В.

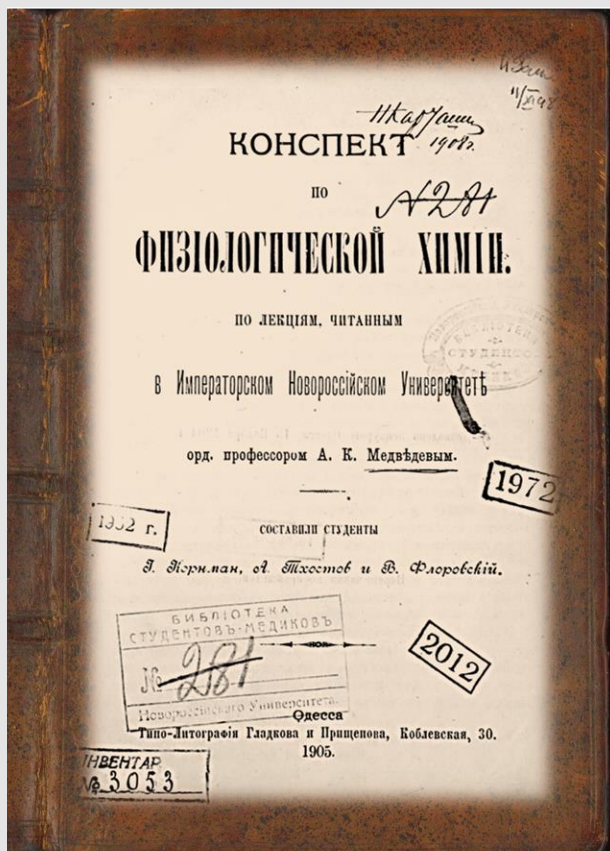
**Возрождение
печеночной ткани у
млекопитающихъ
животныхъ . – Киевъ,
1886.**
[дисертаційна робота]

**Основы общей
патологии. – Ч. 1. - Киев ,
1894.**

[Керівництво для лікарів,
видавалось 4 рази]

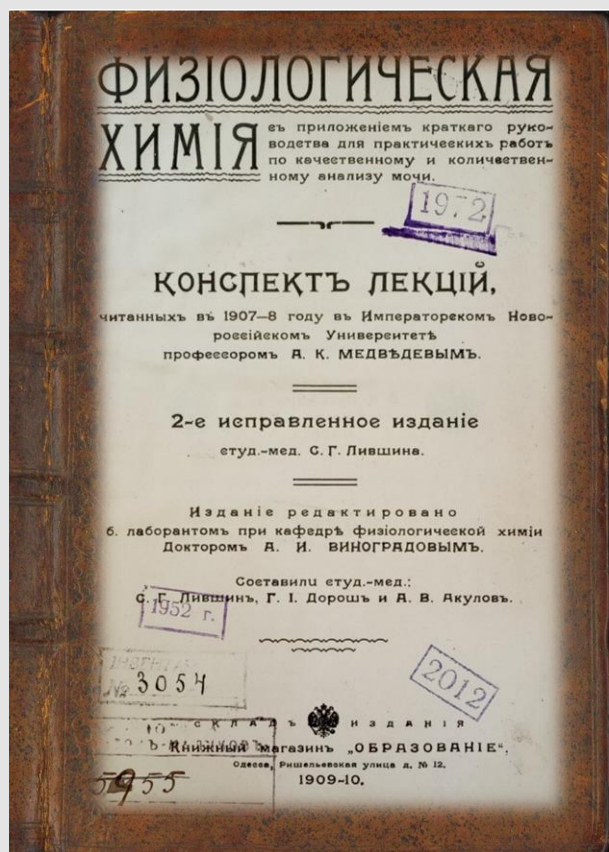

МЕДВЕДЕВ А.К.

Конспект по физиологической химии по лекціям, читанным ... орд. профессором А. К. Медвѣдевым. - Одеса: 1905

Физиологическая химія съ приложеніемъ краткаго руководства для практическихъ работъ по качественному и количественному анализу мочи - Одеса: 1909

ПОПОВ М.М.

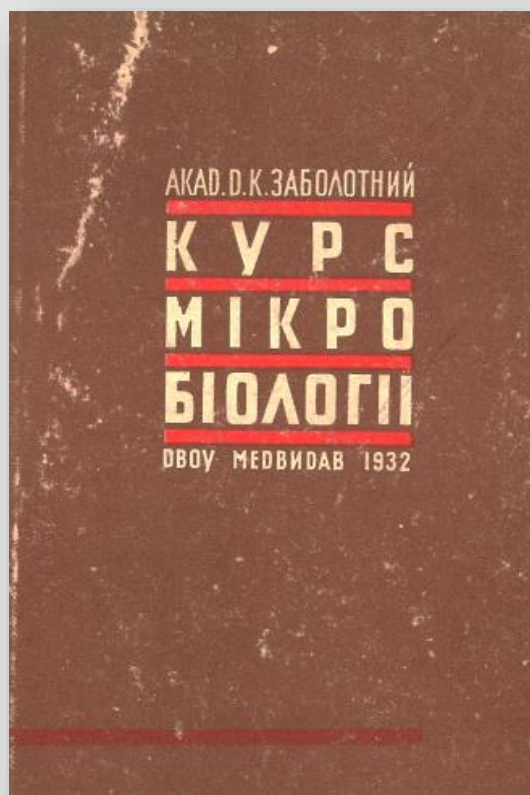
Клиническая лекція по нервнымъ болѣзнямъ. –
Одеса, 1909.

[книга передана в дар бібліотеці
Університету з персональним
автографом]

Лекції по общей психопатологіи –
Одеса, 1915.

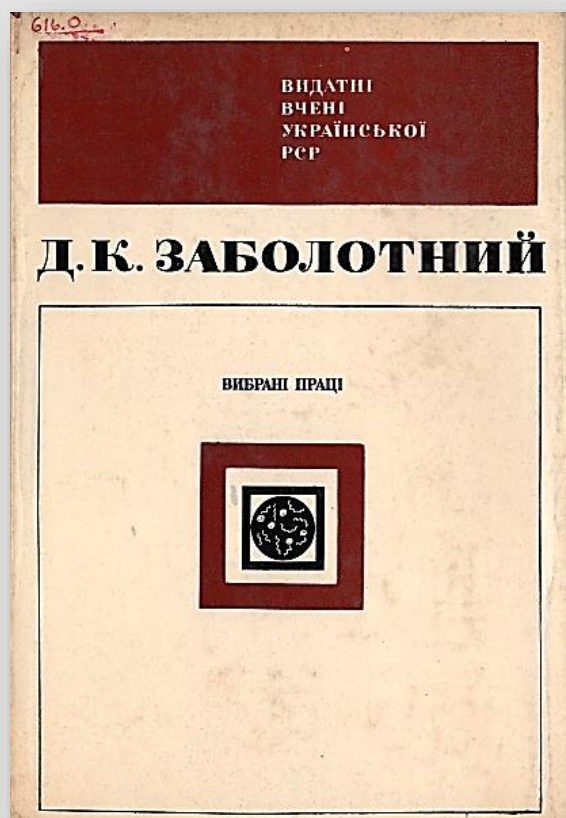

ЗАБОЛОТНИЙ Д.К.

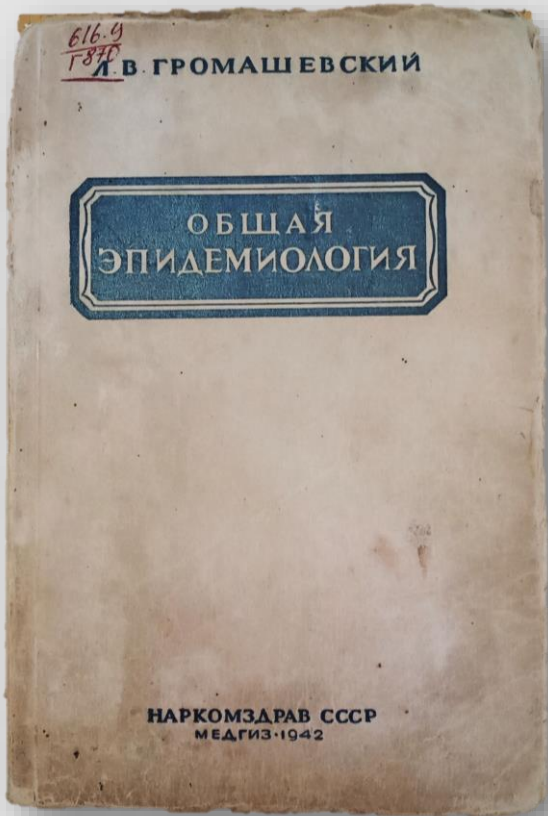

*Курс мікробіології -
Харків , 1932.*

*Вибрані праці.-
Київ , 1932.*

ГРОМАШЕВСЬКИЙ Д.К.

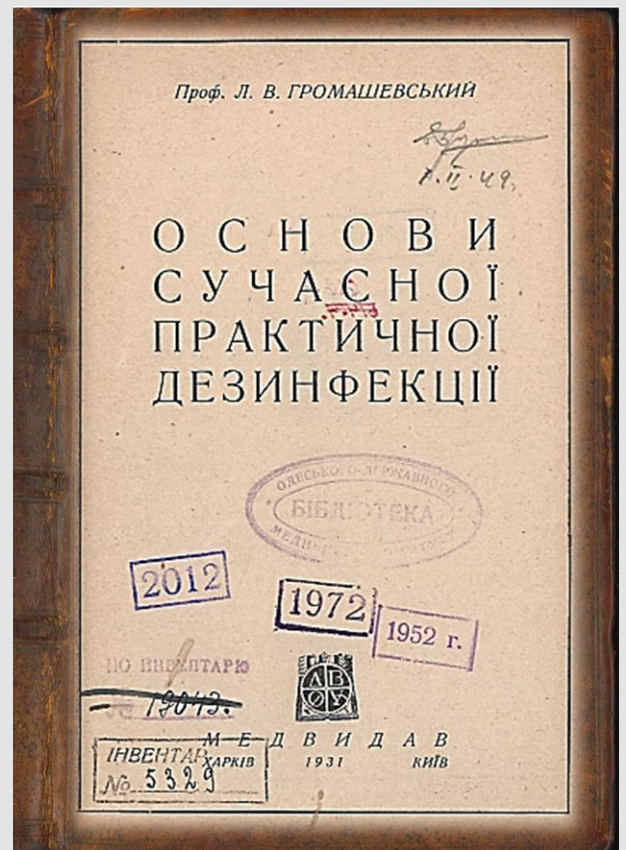

Общая эпидемиология–

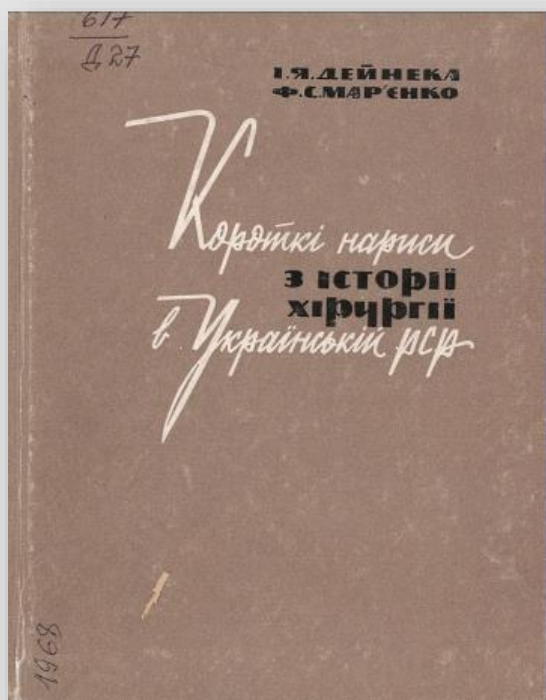
М., 1958

[фундаментальний підручник, який мав 4 перевидання, перекладений багатьма мовами]

*Основи сучасної
практичної
дезинфекції. – Київ, 1931*

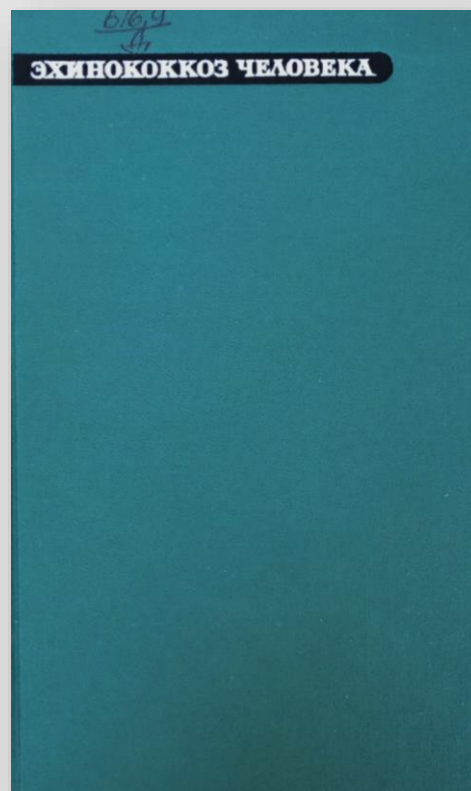

ДЕЙНЕКА І.Я.

**Короткі нариси з історії
хірургії і Українській
РСР—**
Київ., 1968

Ехинококкоз человека —
М., 1968
[фундаментальне дослідження з
ехінококкозу людини]

ЗАПОРОЖАН В.М.

Акушерство та гінекологія–

К., 2017

[національний підручник в 4 томах]

АТЛАСИ

Акушерська патологія. –

Одеса, 2005

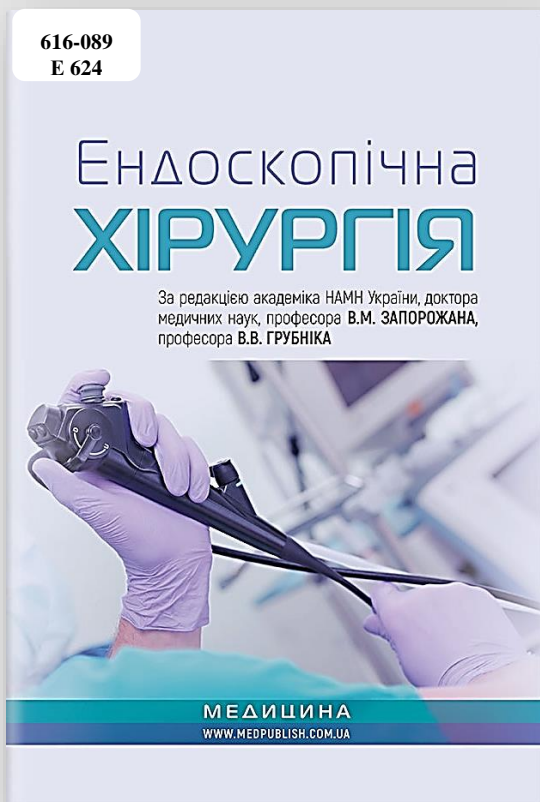

Гінекологічна патологія. –

Одеса, 2002

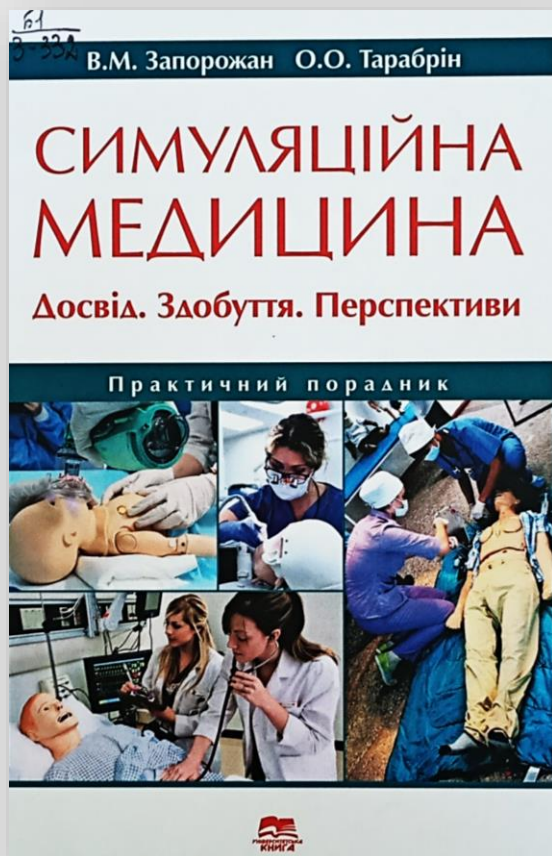
ЗАПОРОЖАН В.М.

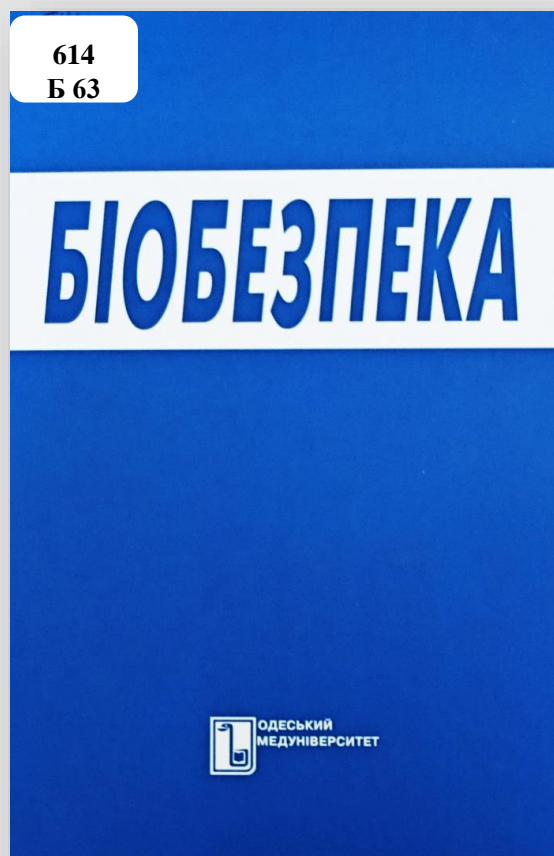
*Ендоскопічна хірургія -
Київ, 2019*

**Симуляційна медицина.
Досвід. Здобуття.
Перспективи. –
Київ, 2019**

*[практичний poradnik успішного й
ефективного впровадження симуляційного
навчання в медичну освіту]*

ЗАПОРОЖАН В.М.

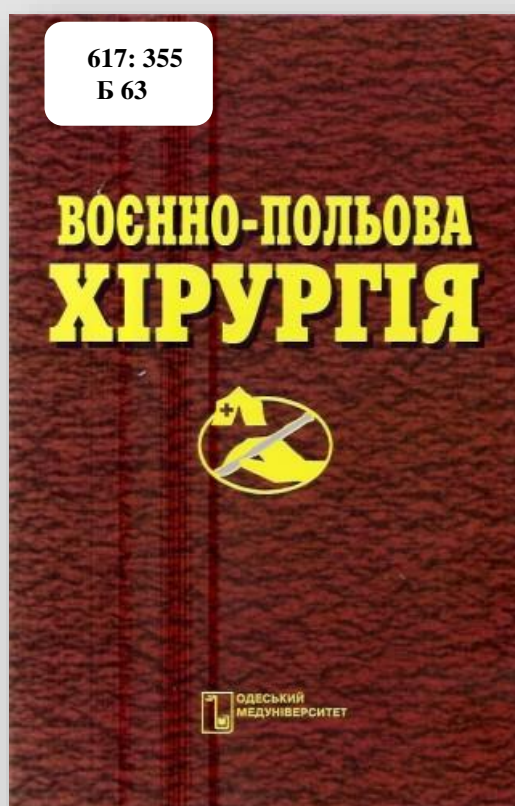
Біобезпека.

- Одеса, 2018

*[практичний порадник
сучасних проблеми побудови
системи біобезпеки в Україні]*

**Воєнно-польова
хірургія.-**

Київ, 2023

З вищепредставленими та іншими
виданнями можна ознайомитись в

НАУКОВІЙ БІБЛІОТЕЦІ ОНМедУ
за адресою:

м. Одеса,
Валіховський провулок, 3.

